

Een impressie over zweefvliegen in het Waasland

Marc Bogaerts
24 november 2012

Inhoud

- Hoe herken je een zweefvlieg
- Soortenrijkdom
- Levenscyclus
- Levenswijze
- Waar moet je zoeken
- Wat heeft het Waasland te bieden
- Zweefvliegen in beeld

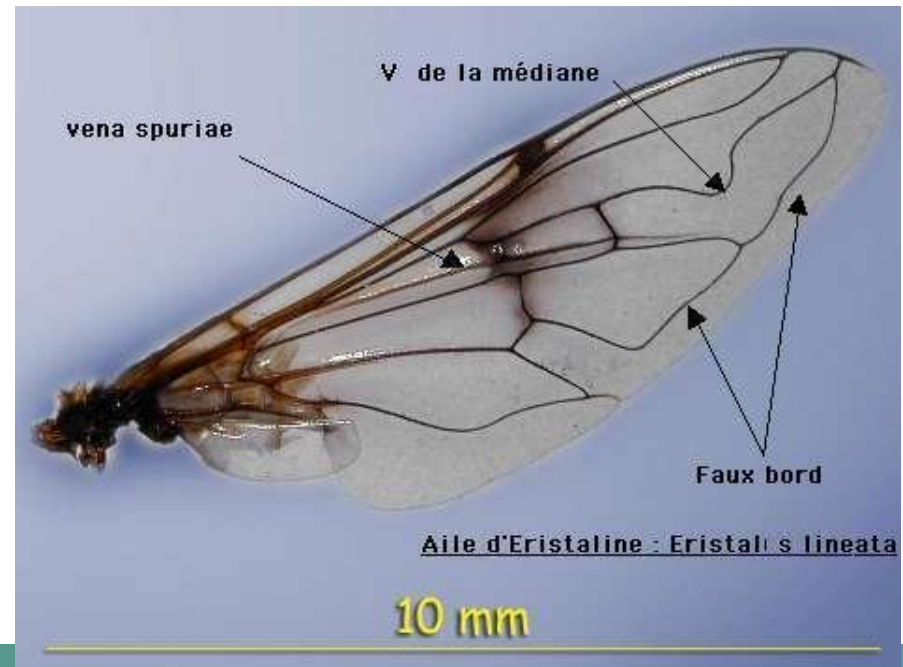
Hoe herken je een zweefvlieg

- Twee vleugels (orde: Diptera)
- Vaak kleurpatroon en beharing als bijen, wespen of hommels (mimicry)
- Geen taille zoals wespen
- Korte antennen
- Grootte: 4 – 22 mm
- Zweefgedrag (niet alle soorten)

Hoe herken je een zweefvlieg

- Aderpatroon in de vleugels
- Aanwezigheid van Vena Spuria (valse ader)
- Begint nog eindigt in andere ader

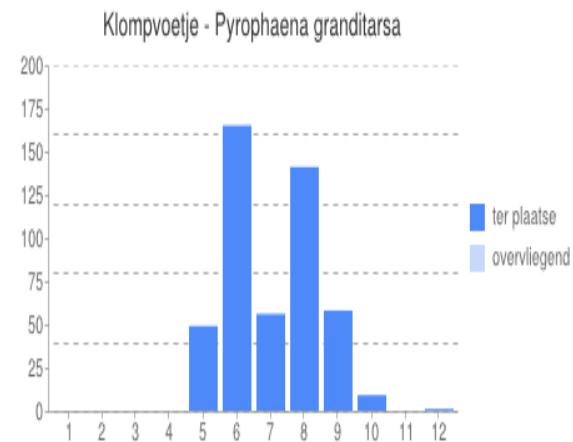
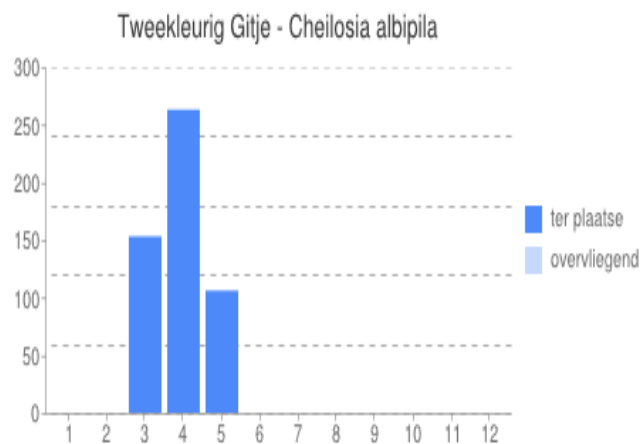

Soortenrijkdom

- Aantal soorten:
 - België: 312 (330)
 - Nederland: 328
 - Frankrijk: 476
 - Duitsland: 448
 - Denemarken: 281
- Waasland: 100 soorten (32%)

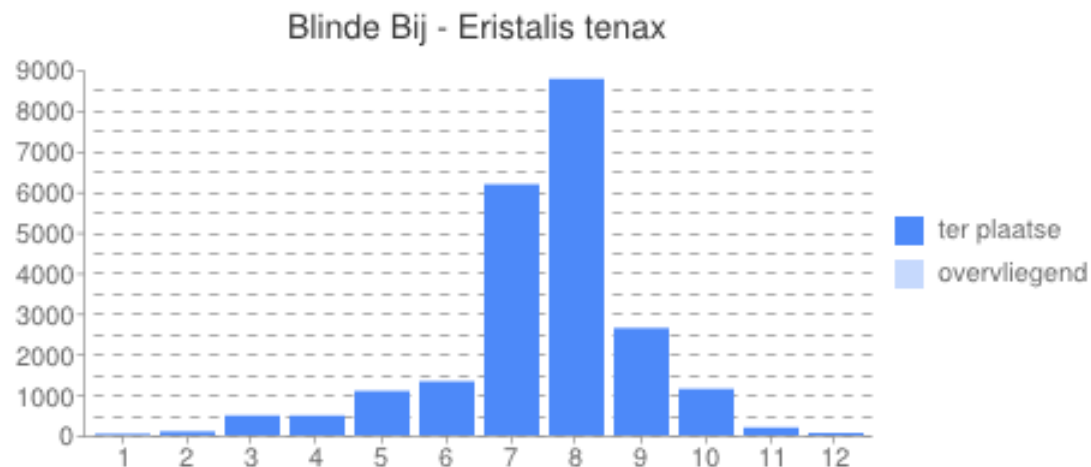
Levenscyclus

- Volledige gedaanteverwisseling (ei – pop – imago)
- Eén of twee generaties per jaar
 - Aanwezig in voor- en najaar bij twee generaties

Levenscyclus

- Snor zweefvlieg en blinde bij, voortplanting het ganse jaar door
 - Overwintering als volwassen vlieg (vrouwtjes)
 - Vrouwtjes dragen bevruchte eitjes

Levenswijze

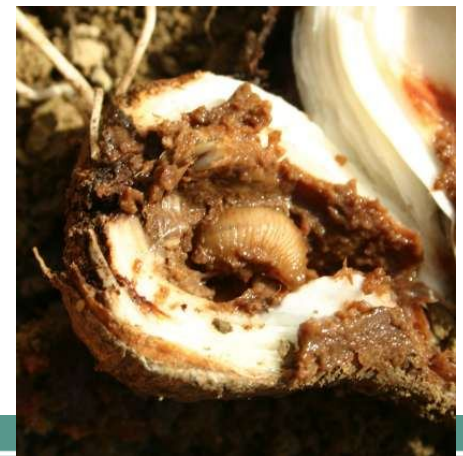
- Larve - Voedingswijze

- Zoöfaag – Vleeseters:

- In hoofdzaak bladluizen (snor zweefvlieg, bandzwever, driehoekszweefvlieg, platvoetje, ...)
 - Alleseters of kieskeurigen
 - Geel platvoetje enkel Melige pruimenluis (Sint-Jacobsgat)
 - Nestbewoners, mieren- en wespennesten (geen waarnemingen bij ons)

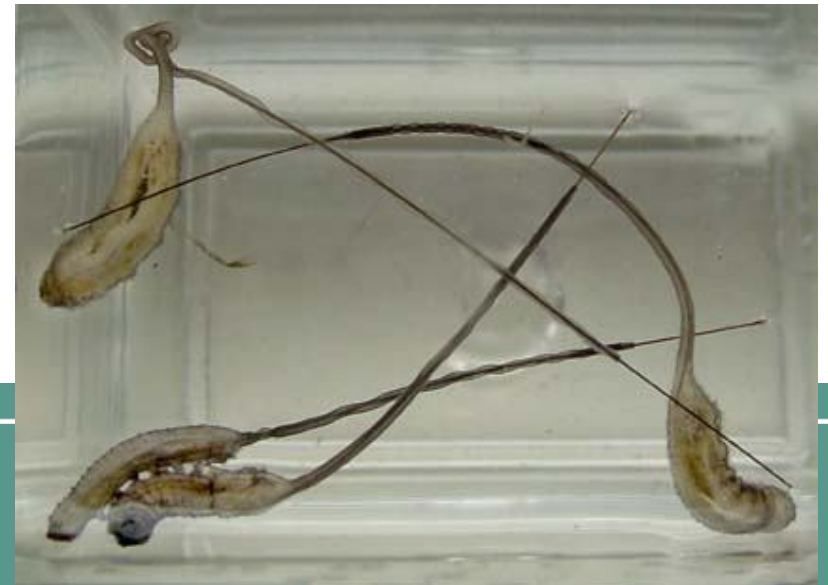
- Fytofaag - Planteneters:

- Kervel-gitje (schermbloemigen), moerasgitje (kale jonker) grote narcisvlieg (bloembollen), paddenstoel-gitje

Levenswijze

- Larve – Voedingswijze
 - Aquatisch saprofaag:
 - Water en modderig milieu
 - Voeden zich met micro-organismen, voornamelijk bacteriën
 - Blinde bij, bijvlieg, pendelvlieg, korsetzweefvlieg, ...
 - Larve heeft telescopisch anaalsegment (tot 10cm) → adembuis
 - Larve blinde bij kan leven in gierputten of mestopslag
 - Rattenstaartlarve

Levenswijze

- Larve – Voedingswijze
 - Terreestisch saprofaag:
 - Rottend materiaal, dood hout, boomwonden, hommels- of wespennest
 - Voeden zich met micro-organismen; bacteriën & schimmels
 - doodskopzweefvlieg, bladloper, woudzwever, snuitvlieg, menuetzwefvlieg
 - Soms complexe levenswijze
 - Vraat door wilgenhoutrups → sapstroom (geitengeur) → voedsel voor larven van sapzwever, kopermanteltje, bladloper

Levenswijze

- Larve – Voedingswijze
 - Zoöfaag 44 %
 - Terrestisch saprofaag 21 %
 - Fytofaag 17 %
 - Aquatisch saprofaag 16 %
 - Onbekend 2 %

Waar moet je zoeken

- Belangrijkste boodschap, kijk overal
 - Bloemen waarvan de nectar makkelijk bereikbaar is
 - Wilgenkatjes, schermbloemigen, boterbloem, gele composieten, braam, kruisbloemigen, sleedoorn, meidoorn
 - Gewone snuitvlieg (lange tong, tot 10 mm) ook op dovenetel, reigersbek
 - Bloeiende grassen en smalle weegbree
 - Op bladeren van bvb. braam (bladlopers)
 - Onder de vegetatie, vb. vliegende speld

Wat heeft het Waasland te bieden

- Steengelaag te Stekene
 - 65 soorten
- Sint-Jacobsgat te Meerdonk
 - 41 soorten
- Stroopers West (Zuidelijk begrazingblok) te Stekene
 - 34 soorten
- Onze tuin in de Bormte te Stekene
 - 32 soorten

Wat heeft het Waasland te bieden

- Stekene / Sint-Gillis-Waas: 94 soorten
- Inclusief andere Wase gemeenten: 100 soorten
 - Middelmatic aantal soorten
 - Interessante locaties: Fondatie, Heirnisse, Stropers-Noord
- Waasland moet goed zijn voor minstens 125 soorten
 - Vb. Hobokense Polder, 81 soorten

Wat heeft het Waasland te bieden

- Onze zeldzaamheden

Nederlandse naam	bormte 24	Sint Jacobsgat	Steengelaag	Stroopers begrazing zu
ingesnoerde waterzwever		X		
rechte waterzwever	X	X		
kruiskruid-gitje		X		X
trapeziumgitje		X		
blauw gitje				X
slank gitje			X	
fluwelen gitje			X	
groene didea			X	
kustvlekoog			X	
gespoorde platbek			X	
moeras-glimlijfje			X	
melk-elfje			X	
veelvlek-korsetzweefvlieg		X		
zwartpoot-roetneusje			X	
donkere platbek			X	

Wat heeft het Waasland te bieden

- Enkele conclusies

- Soorten met **aquatische levenswijze** meer dan gemiddeld aanwezig in Sint-Jacobsgat
- Steengelaag & Sint-Jacobsgat gebieden met de meeste **zeldzaamheden**
- Aantal soorten in Sint-Jacobsgat is beperkt, **te weinig verschillende habitats** (echte bossoorten ontbreken)
- **Zuiver water** en **rijkdom aan biotopen** = grote biodiversiteit aan zweefvliegen
- Soorten waarvan larven zich voeden met **boomsappen** (sapzwever, kopermantel) niet waargenomen in het Steengelaag (niet aanwezig of onvoldoende gezocht?)

Zweefvliegen in beeld

- Een fotoreportage van de waargenomen soorten
 - Niet alle soorten zijn opgenomen
- Belangrijkste kenmerken en achtergrondinfo
- Waar waargenomen

Met dank aan de fotografen

Brigitte Van Passel

Snuitwaterzwever
Wollig gitje
Kervelgitje
Snorzweefvlieg
Weidevlekoog
Kegelbijvlieg
Gewone pendelvlieg
Doodskopzweefvlieg
Grote langlijf
Menuetweefvlieg
Bessenbandzweefvlieg
Gewone citroenzweefvlieg
Witte halvemaanwever

Hugo De Beuckeleer

Donker doflijfje
Puntbijvlieg
Hommelreus
Citraenpendelvlieg
Stadsreus
Bosgitje
Blinde bij
Moeraszweefvlieg

fotoopa

Han Endt

Leo Janssen

Chris Verbruggen

Guido Van Den Wyngaert

Hania Berdys

Jef Hendrix

J-F Van Der Donckt

Jonas Mortelmans

Kim Windmolders

Koenraad Bracke

Michel Mergaerts

Robin Vermeylen

Theo Bollen

Tim Ransom

Enkele-bandzwever
Gewone korsetzweefvlieg
Vliegende speld
Gewone snuitvlieg
Kruiskruidgitje
Moeraspendelvlieg
Gewone driehoekzweefvlieg
Slanke driehoekzweefvlieg
Rechte waterzwever
Veelvlek-korsetzweefvlieg
Groggestippelde platbek
Donkere platbek
Hommelbijvlieg
Ingesnoerde waterzwever
Gouden bladloper
Vlinderstrikje
Schaduwplatvoetje
Donkere fopwesp
Mica-platvoetje
Korte bladloper
Witte reus
Gewone rode bladloper

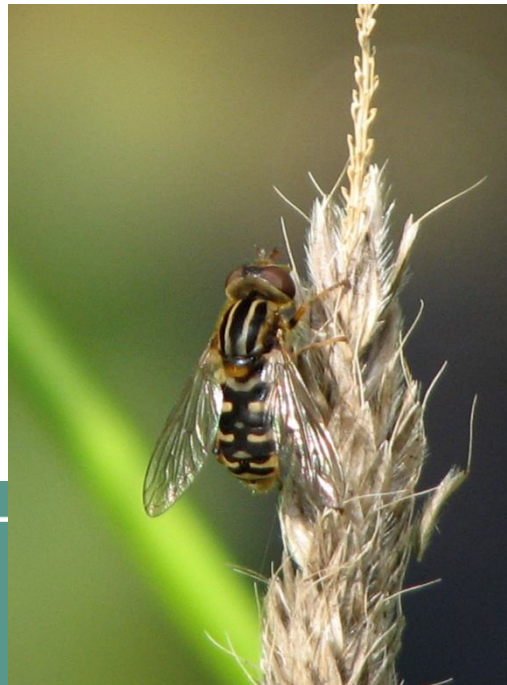
Zweefvliegen in beeld

- Waterzwevers
 - Hockey-stick tekening bij ingesnoerde en rechte waterzwever
 - Buurt van water met rijke begroeiing
 - Sint-Jacobs gat, alle 3 soorten,
 - Niet in het Steengelaag of De Stropers

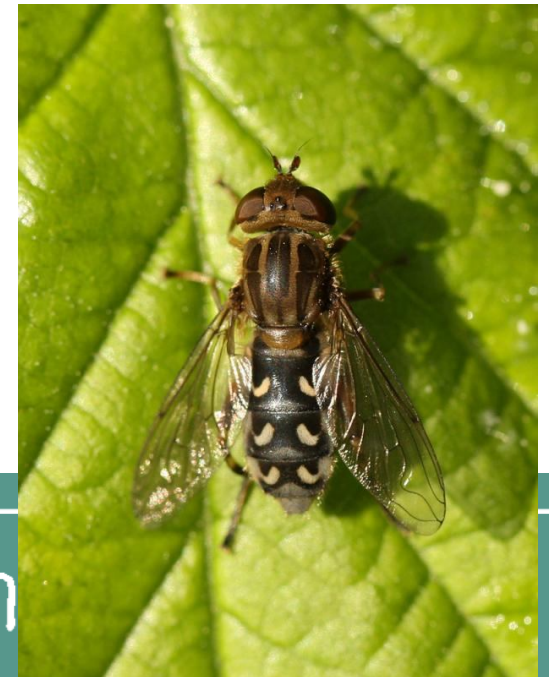
ingesnoerde waterzwever (w)

snuitwaterzwever (m)

rechte waterzwever

Zweefvliegen in beeld

- Vliegende speld
 - Vliegt in schaduw van bomen en struiken, voorkeur voor niet te droge bossen
 - Moeilijk waarneembaar
 - Steengelaag: vaak onder brandnetels

Zweefvliegen in beeld

- Bladlopers

- Verdikte en soms ook gekleurde dijen
- Vaak op bladeren (korte bladloper ook op bloemen)
- Gouden bladloper, ontbreekt in kleine bosjes in landbouwgebied
 - Steengelaag: alle 3 de soorten
 - Stropers: gewone rode bladloper - Sint-Jacobsgat: korte bladloper

Korte bladloper

gewone rode bladloper

gouden bladloper

Zweefvliegen in beeld

- Gitjes

- Zwartachtige zweefvliegen (5 – 13 mm)
- 47 soorten, 16 waargenomen in studiegebied
- Middenknobbel en lijsten langs de oogrand “wangen”
- Aandacht voor [vliegperiode](#)

- Meest algemene

– Wollig gitje	Loofbos en bosranden op voedselrijke grond, enkel in Steengelaag
– Kervelgitje	Bosranden, bermen, maar niet te droge plaatsen
– Nazomergitje	Voedselrijke vegetaties langs bosranden
– Weidegitje	Natte graslanden met boterbloemen

- Zeldzame

– Kruiskruidgitje	Waardplant is Jacobskruiskruid - Sint-Jacobsgat – De Stropers
– Trapeziumgitje	Bosranden - Sint-Jacobsgat
– Blauw gitje	Open ruderales vegetaties - De Stropers
– Fluwelen gitje	Open droge ruderales terreinen (wilde peen) - Steengelaag
– Slank gitje	Bloemrijke randen in loofbossen - Steengelaag

Zweefvliegen in beeld

Bosgitje

Wollig gitje

Kruiskruidgitje (w)

Kervelgitje

Zweefvliegen in beeld

- Donker doflijfje
 - Zwartachtige vleugels
 - Voorhoofd met dwarsgroefjes, rode ogen
 - Borststuk mannetje dof, vrouwtjes paarsachtig (zie foto)
 - Bosranden en open plekken in vochtige loofbossen
 - Enkel waargenomen in het Steengelaag

Zweefvliegen in beeld

- Donkere fopwesp
 - Verlengde antennes (wesp nabootsend)
 - Grazige en ruderaale terreinen met halfhoge vegetatie, vaak met braamstruiken.
 - Steengelaag en De Stropers

Zweefvliegen in beeld

- Bretel-wimperzwever
 - Twee witte streepjes op voorkant borststuk
 - Open plaatsen in loofbossen.
 - Algemeen in het Steengelaag

Zweefvliegen in beeld

- Enkele bandzwever
 - Grote vlekken op segment 2 en smalle band op segment 3
 - Loofbossen, parken, tuinen
 - Vliegt enkel in april - mei

Zweefvliegen in beeld

- Snor zweefvlieg
 - Patroon van zwarte 'snorretjes' op achterlijf
 - Tekening is zeer variabel
 - De meest algemene zweefvlieg

Zweefvliegen in beeld

- Weidevlekoog
 - Vleugel zonder valse ader (vena spuria)
 - Gekromde achterpoten
 - Ogen met vlekpatroon

Zweefvliegen in beeld

- Bijvliegen
 - Lijken op hommels of bijen
 - Middelgroot tot groot (8 – 17 mm)
 - Zeer goede vliegers – zweefgedrag

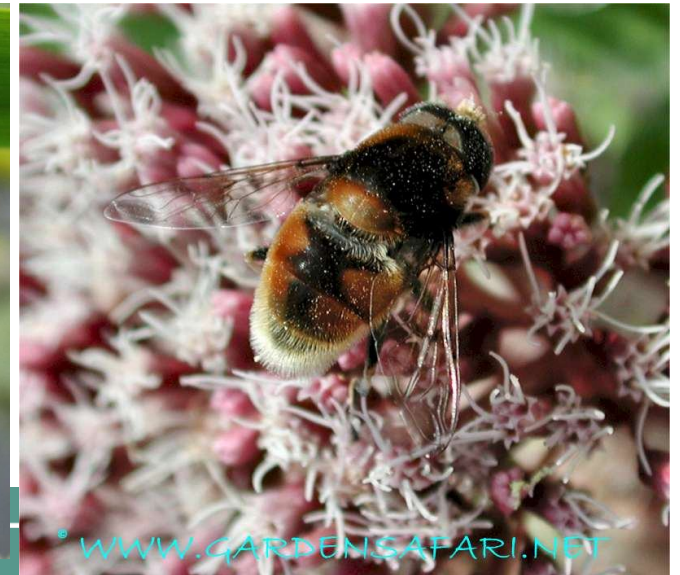
Blinde bij

Kegelbijvlieg

Hommelbijvlieg

Zweefvliegen in beeld

- Pendelvliegen
 - Borststuk met 4 lengtestrepen
 - Opvallende zweefvliegen (11 – 18 mm)
 - Voorkeur voor vochtige terreinen, citroenpendelvlieg ook op droger terrein

Gewone pendelvlieg

Moeraspendelvlieg

Citroenpendelvlieg

Zweefvliegen in beeld

- Platbekken
 - Geen middenknobbel aanwezig
 - Kleine slanke zwarte zweefvliegen (5 – 9 mm)
 - Wifjes vaak niet determineerbaar, maar worden wel meer waargenomen

Donkere platbek

Grofgestippelde platbek

Zweefvliegen in beeld

- Driehoekzweefvliegen
 - Slanke zweefvliegen, lijken wat op platvoetjes
 - Vliegen op grassen en weegbree
 - Gewone driehoekzweefvlieg meer in open terrein, wordt minder waargenomen

Gewone driehoekzweefvlieg

Slanke driehoekzweefvlieg (w)

Zweefvliegen in beeld

- Doodskopzweefvlieg
 - Doodshoofdtekening op borststuk
 - Zeer algemene soort
 - Larve leeft in rottend hout

Zweefvliegen in beeld

- Korsetzweefvliegen
 - Kleine slanke zweefvliegen (3 – 6 mm)
 - Ingesnoerd, knotsvormig achterlijf
 - Vliegen laag door de vegetatie

[Veelvlak-korsetzweefvlieg](#)

gewone korsetzweefvlieg

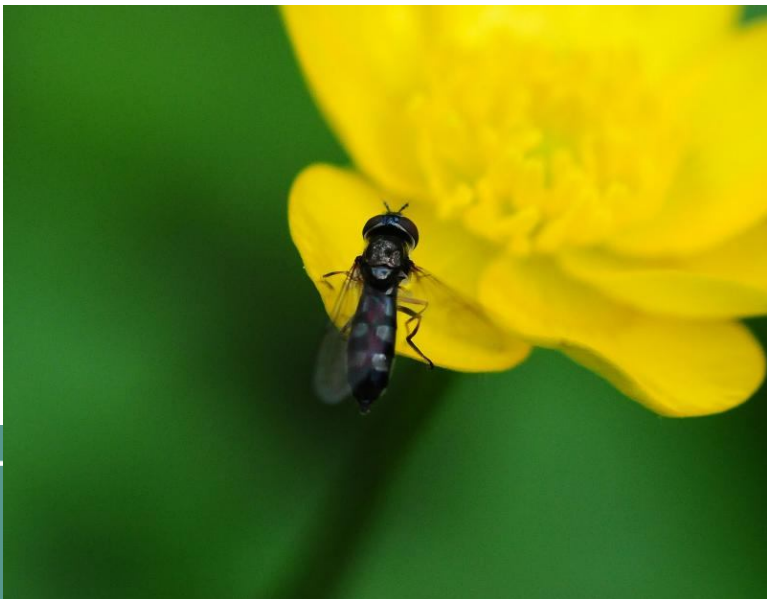

Zweefvliegen in beeld

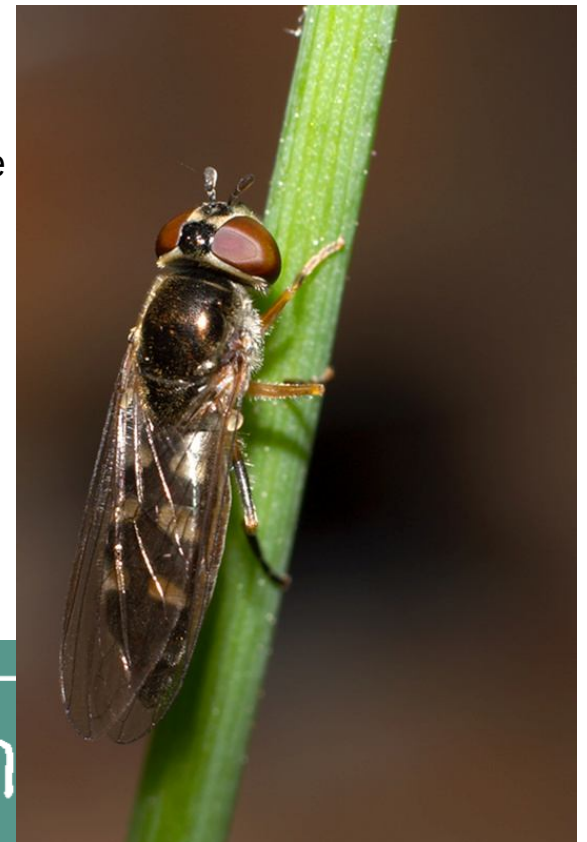
- Platvoetjes

- 19 soorten voor België, 6 waargenomen in studiegebied
- Slanke zweefvliegen (6 – 11 mm)
- Achterlijf met gele, oranje of grijze vlekken
- Afgeplatte voorschenen of tarsen (mannetjes)

Mica-platvoetje

Schaduwplatvoetje

Zweefvliegen in beeld

- Vlinderstrikje
 - Enkel in het Steengelaag en tuin Bormte
 - Vliegt in aantal in hooilandje Ijzerhandstraat tussen de vegetatie

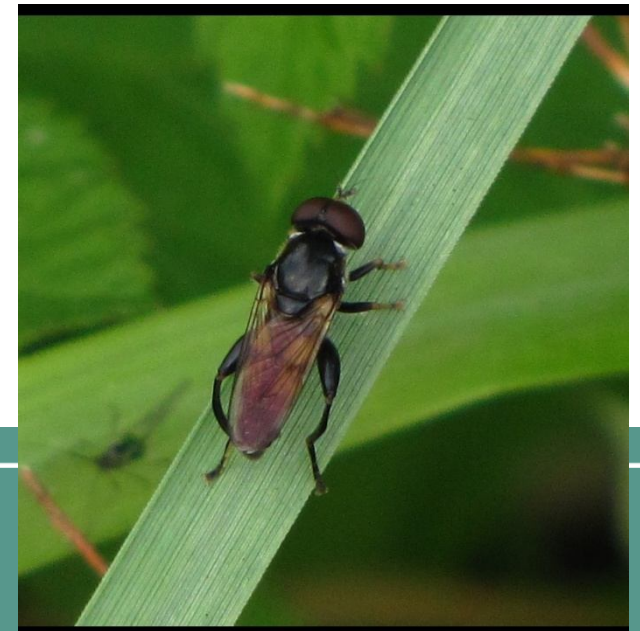
Zweefvliegen in beeld

- Gewone snuitvlieg
 - Tong van 10 mm (even lang als insect zelf)
 - Vliegt op lipbloemigen
 - Larven leven in koeienvlaai

Zweefvliegen in beeld

- Grote langlijf
 - Achterlijf langer dan de vleugels (mannetjes)
- Menuetzwweiflieg
 - Komt overal voor
- Moeraszwweiflieg
 - Frequent waarneembaar in Sint Jacobsgat en De Stropers

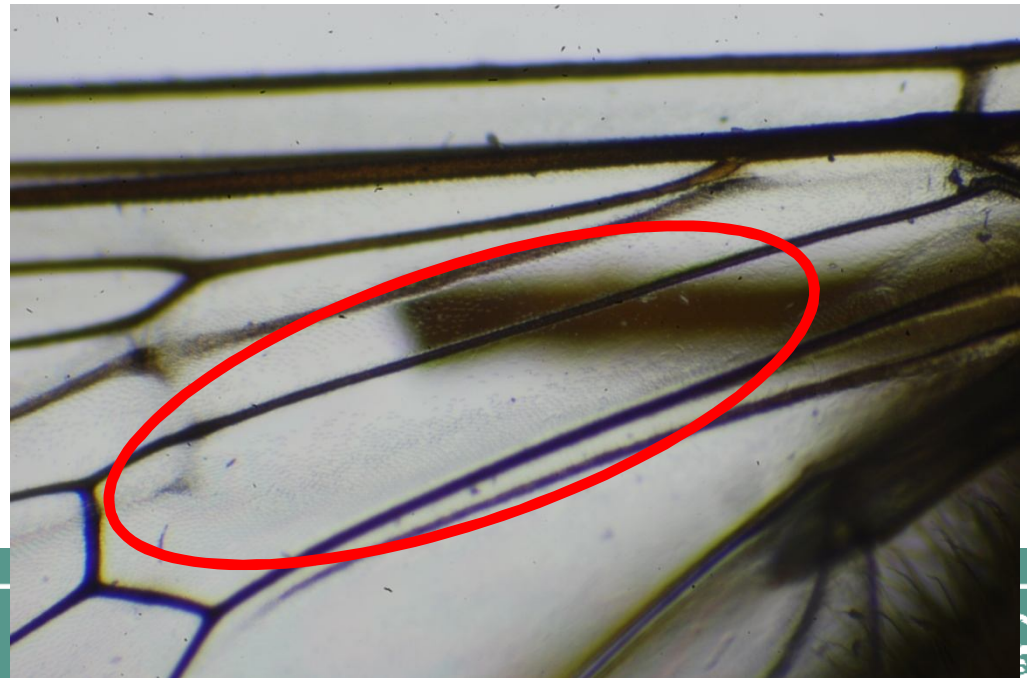
Zweefvliegen in beeld

- Bessenbandzweefvlieg / Kleine bandzweefvlieg
 - Twee zeer algemene soorten
 - Onderscheid (mannetjes) niet altijd even makkelijk in het veld

Bessenbandzweefvlieg

Vleugel Kleine bandzweefvlieg

Zweefvliegen in beeld

- Reuzen
 - Grote (11 – 22 mm) en fors gebouwde zweefvliegen
 - Wesp- of hommelachtig uiterlijk

Hommelreus

Witte reus

Stadsreus

Zweefvliegen in beeld

- Gewone citroenzweefvlieg
 - Zeer goede imitator van wespen
 - Voorkeur voor graslanden
 - Regelmatig waar te nemen in Steengelaag en tuin Bormte

Bedankt voor de aandacht

Vragen

Landschapsbeeld Sint-Jacobsgat

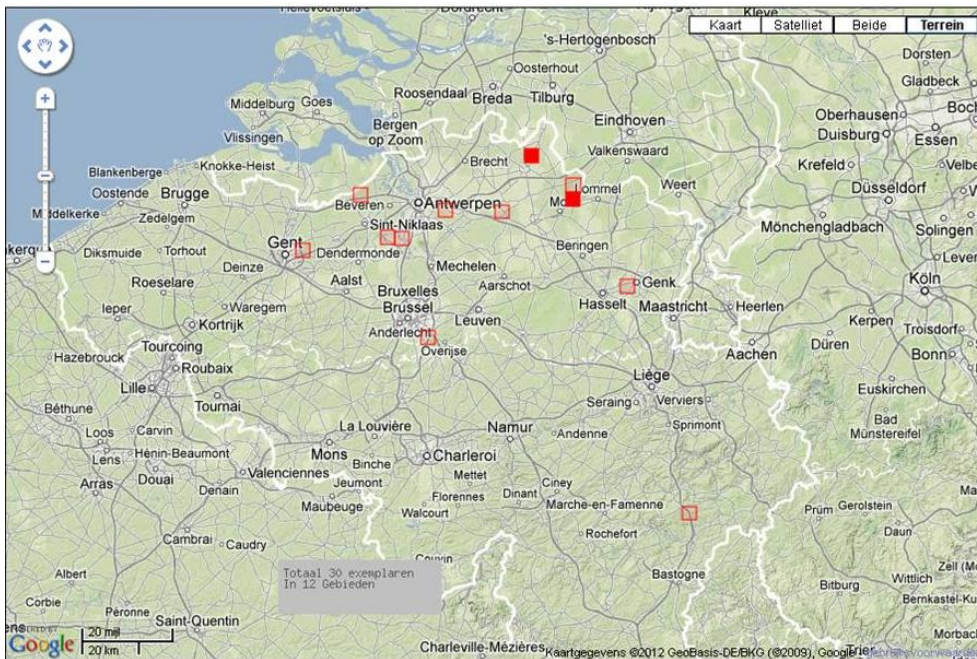

Landschapsbeeld Stropers

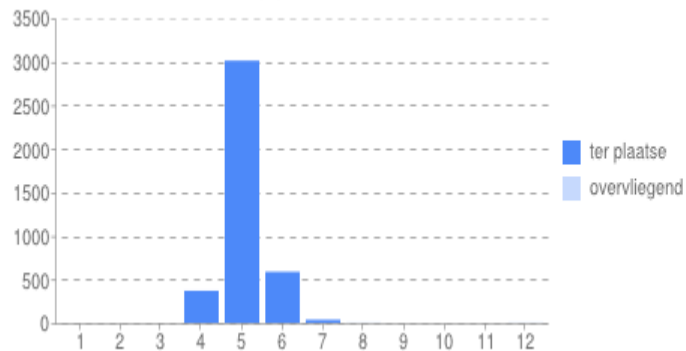
Verspreidingskaart waterzwevers

Verspreidingskaart: ingesnoerde waterzwever en rechte waterzwever

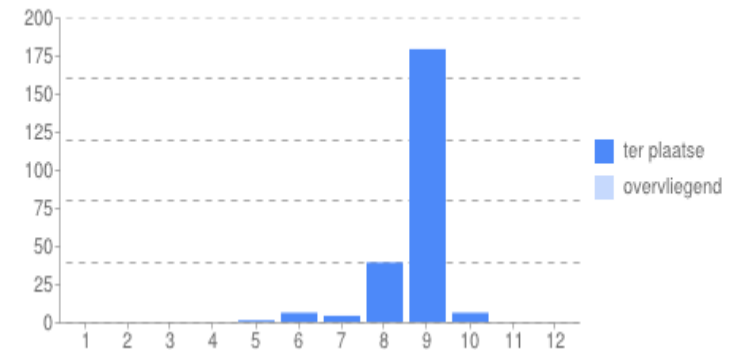

Vliegperiode gitjes

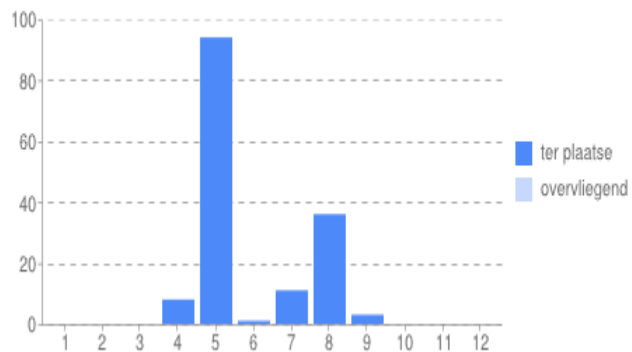
Gewoon Weidegitje - *Cheilosia albitarsis*

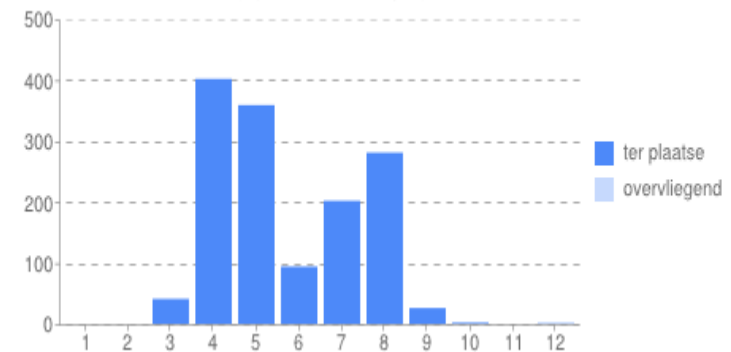
Laat Hoefbladgitje - *Cheilosia canicularis*

Kruiskruidgitje - *Cheilosia bergenstammi*

Kervelgitje - *Cheilosia pagana*

Verspreidingskaart Veelvlek-korsetzweefvlieg

